

תובעים יונה בלטמן ומיכאל שקד חובע אלמנה הפך כוכביהמישפט

פרט ופרט וקרא כל מיסמך בלשון המקור. מאחר שהוא שולט בעברית, אנגלית וגרמנית, קרא את כל המיסמכים במקור. הוא לקח את התיק כליכך ללב, עד שקיבל אולקוס במהלך המישפט. שקד נשוי לאלישבע לבית סטימצקי, שגם היא עורכת-דין במיקצוע אבן עובדת בפרקטיקה פרטית.

מתחילת המישפט התבלט שקד בחביבותו, אדיבותו וצניעותו. הוא חקר את ניצולי-השואה בטאקט עילאי, וזכה לשבחים רבים מפי בית-המישפט. הוא רכש גם את אהדת-הקהל, שהתאהב בקולו הרך וחיוכו החכם.

בתחילת המישפט שמר עדיין בלטמן על מקומו ליד שולחן התביעה, והיה חוקר מפעם לפעם את אחד העדים, אבל לאט-לאט העביר את התפקיד לשקד. בלטמן החל נעדר לימים שלמים מהאולם, והפקיד את שקד על ניהול התיק.

רק כאשר עלה הנאשם להעיד, כעדי-הגנה ראשון, חזר בלטמן וחקר ראשון את דמיאניוק בחקירה נגרית. הסניגור אוקונור שכבר ישב בשלב זה בין קהלי-הצופים, העיר כי מוטב היה לתביעה לתת לשקד לעשות גם את העבודה הזאת. הוא אמר כי שקד חוקר יותר טוב מפרקליט-המדינה. ואומנם, לאחר שני ימי-חקירה, קיבל שקד את הפיקוד. הוא חקר את הנאשם עוד ארבעה ימים תמימים, והצליח להביכו, להביא אותו למבוי סתם הרבה פעמים.

אבל את עיקר הצטיינותו בתיק השיג שקד בעת חקירתן של שתי עדות-ההגנה המומחיות, עדנה רוברטסון ואניטה פריצ'רד. השתיים, שעלו כשהן מלאות ביטחון, ירדו מהדוכן שבורות ועלובות. החקירה הנגרית של שקד יכולה להיכנס לקלאסיקה ולהיות נלמדת באוניברסיטה. התובע, שחקר כליכך בעדינות את ניצולי-השואה, הפך את עורו כאשר הגיע לחקירתן של עדות-ההגנה. הוא התגלה כקשוח ועקשן, חריף ובלתי-מתפשר. הוא לא פסח על שום נקודה בעדותן של השתיים, לא יותר על שום שאלה, והמשיך לחקור גם כאשר השתיים כמעט התעלפו על דוכן העדים. הוא הצליח לעשות עם השתיים מה שברוד-כלל מצליחים לעשות רק בסרטים — הוא עירער את אמינותן לחלוטין ושבד אותן על הדוכן.

היו אשר יהיו תוצאות המישפט, שקד קנה את עולמו. מקומו בהיסטוריה המישפטית של מדינת-ישראל מוכתב לו. גם העובדה כי שקד נעזר במיכאל הורוביץ ובעוד רבים מאנשי הפרקליטות, חוקרי-המישטה ומומחי-מו"פ, לא יכולה להעיק על זוהרו.

בית המישפט חלון-הראווה של הצדק הישראלי לעולם

אמור היה לייצג את השלושה, ולומר לבית-המישפט כי אי-אפשר לעבוד באווירה כזו, ואם בית-המישפט יחזור על נזיפותיו יאלצו הסניגורים להתפטר.

כאשר החל אוקונור נושא את דבריו לפני השופטים בלישכתם, הפסיק אותו השופט לויין ואמר לו: "אין לי שום דבר נגד הסניגור רים. אתה וגיל אנשים מגומסים, תרבותיים ויודעים להתנהג. כל מה שיש לי זה נגד שפטל, שאיננו יודע להתנהג בבית-המישפט". אוקונור היררה לרגע והחליט להרכין את ראשו לפני בית-המישפט. כאשר חזרו הסניגורים לאולם, אחרי ההפסקה, היה זה שפטל שהתקפל, והודה לבית-המישפט על תוכחותיו האבהיות. יש רבים המעריצים את התנהגותו הסמכותית של השופט לויין. היה מי שכתב כי הוא מעריץ את השופט החכם לויין, על שהוא מגלה את תחתונו של שפטל. אבל בין עורכי-הדין יש ריעה אחרת. רבים מהם חושבים שלא זו מטרותו של המישפט, ואין זו הדרך הראויה להציג את המישפט הישראלי כלפי חוץ וכלפי פנים.

מבחינה מישפטית, יש גם ביקורת על התערבותו הרבה של בית-המישפט בחקירות העדים. בשיטת המישפט הישראלית המבוססת על השיטה האנגלית, תפקידו של השופט הוא לסקור את הנעשה בפניו, להקשיב לחקירות שעורכים עורכי-הדין, ולומר את דברו רק בעת מתן פסק-הדין. זאת בניגוד לשיטה הקונטיננטלית, הנהוגה בארצות רבות באירופה, שם נהוג כי השופט הוא שופט-חוקר, העושה את מרבית העבודה במישפט בעצמו. מישפטים רבים מתפללים מדוע החליטו השופטים במישפט דמיאניוק להציג לפני הציבור דווקא את השיטה הקונטיננטלית, ולהתערב כליכך הרבה בחליטים. הרברים הגיעו עד כדי כך שהעדה אניטה פריצ'רד, עדת-ההגנה שהתמוטטה וניסתה להתאבד, אמרה כי היה לה קשה במיוחד כאשר הרגישה כאילו היא עומדת נגד ארבעה חוקרים — התובע ושלושת השופטים.

יש רבים הנזכרים בערגה בשופט משה לנראו, שכמישפט אייכמן ידע להיות כליכך אדיב, שליו ומנומס לכולם.

אחרית דבר

רבים שואלים: "מה יהיה הסוף?" ובכן, הסוף כבר קרוב. העדים האחרונים של ההגנה, הרוזן ניקולאי טולסטוי והמומחה האנגלי לכתב-יד הד"ר יוליוס גראנט, כבר מוכנים לעדותם, ואליהם יצטרפו עוד שניים-שלושה עדים אחרונים. בינתיים נדחה ה-מישפט עד סוף אוקטובר, בגלל התקף-הלב של השופט צבי טל.

עם חידוש המישפט, אחרי העדים הללו, יגיע מועד הסיכומים של התביעה והסניגוריה, ופסק-הדין. אי-אפשר לנחש מה יחליטו השופטים. אבל בכל מיקרה, בין אם יהיה זיכוי ממחמת-הספק, הרשעה ובצידה עונש-מוות או מאסר-עולם, יהיה על כך עירעור. על פי החוק, יש זכות עירעור על פסק דינו של בית-המישפט המיוחד הדין את דמיאניוק, ואין כל ספק כי הצד המפסיד במישפט ישתמש בזכותו זו. העירעור יהיה מהיר, מכיוון שלא יישמעו בו עדים ולא יוגשו ראיות. אחריו יהיה פסק-הדין חלוט.

החומר שציטט. שפטל ביקש את עזרת בית-המישפט נגד הערות אלה של העדה, אבל לא קיבל עזרה כזו. עורכי-הדין אוקונור, שחקר את אותה עדה ושאל אם יש לה לידים, וזה למנה של צוננים מפי השופט לויין, לאחר שכמה דקות קודם לכן אמרה העדה בעצמה שיש לה בת.

הסניגורים ספרו 36 התערבויות של בית-המישפט בחקירתה הנגרית של רדיווקר, והחליטו לבקש את פטילת ההרכב. את הבקשה, שהגישו לבית-המישפט העליון, נימקו בכמה טעמים. הם טענו כי השופטים מתערבים יותר מדי בחקירות הנגריות של הסניגוריה ומקשים מאוד את עבודתה של ההגנה; כי בית-המישפט מפלה לרעה את ההגנה, את הנאשם וסניגוריו, וכי בית-המישפט לא הביע כל גינוי פומבי לכלי-התקשורת שכתבו על

מ כל מרכיבי מישפט דמיאניוק, החשוב ביותר הוא בית-המישפט. השופטים — רוב לויין, שופט בית-המישפט העליון, צבי טל ורליה דורנר, שופט בית-המישפט המחוזי בירושלים — הם חלון-הראווה של הצדק הישראלי לעולם הגדול. עיניהם של מיליוני צופים רואות כל הבעה בפניהם ושומעות כל מילה שלהם.

עיתונאים ישראלים וזרים מקשיבים בסקרנות כדי לברר את השאלה הקשה, האם יכול בית-המישפט הישראלי לעשות מישפט צדק לנאשם כמו דמיאניוק? עיני הכל נשואות אל השופטים, האמורים להוכיח כי הם עושים גם כאן מישפט אמיתי, על פי כל כללי הצדק וההגינות.

בתחילת המישפט נראה היה כי השופטים ערים לכך ועומדים

השופטים גליה דורנר, דב לויין וצבי טל קוצר-רוח ונזיפות לסניגור

הנאשם ועל המישפט כתבות שככל מישפט אחר היו נחשבות כסוביידיצה קלאסי.

אפילו שרה-המישפט, אברהם שריר, פלט לפני המישפט "הפושע הנאצי דמיאניוק" ללא כל תגובה מבית-המישפט.

בקשתם של הסניגורים נדחתה, והם חזרו לחקור את יתר עדרי התביעה במישפט. אולם האווירה, שכבר היתה עכורה קודם לכן, הקדירה עוד יותר אחרי בקשת הפטילה. בשבוע הראשון אחרי בקשת הפטילה התחוללה תקרית קשה מאוד בין השופט רוב לויין והסניגור יורם שפטל. בתגובה לשאלה של השופט טל, אמר שפטל ברכו הבוטה, כי "לא לשם כך שררה התביעה את האולם הזה" כשהוא רמוז למישפט-ראווה. השופט לויין התפרץ ואמר שאם שפטל לא יידע כיצד להתנהג, הוא יוצא מהאולם.

אחרי תקרית זו נערכה התייעצות בין הסניגורים כיצד להגיב. הם ידעו שאין כל אפשרות לבקש שוב את פטילת ההרכב, ולכן החליטו להיכנס ללישכת-השופטים ולהביע את זעמם. אוקונור

במשימה היטב. הם שמעו כקשב רב את העדים, היו אדיבים וזהירים ביחסם לעורכי-הדין ולנאשם. אולם לאט-לאט החלו בקיעים מתגלים בחומת הזהירות של בית-המישפט. תקלות בין ראש ההרכב, השופט לויין, והסניגור הישראלי, שפטל, הפכו לעניין של יום-יום. בית-המישפט הפסיק את שפטל בחקירות הנגריות שערך לעדים, והתערב בהן באופן שיטתי. הערות ששלח השופט לויין לעבר שפטל הלכו והחמירו, הלכו והיו ציניות יותר ויותר.

למרות שבתחילה היה יחסם של השופטים אל הסניגורים האמריקאיים טוב יותר, הרי שבשלב מסוים בחודש מרס נעלבו גם עורכי-הדין אוקונור וגיל מהערות בית-המישפט. השיא היה בעת עדותה של מריה רדיווקר, חוקרת-המישטה שערכה את מסררי-היוהיו של דמיאניוק בישראל. משום מה, היתה העדה עוינת במיוחד לסניגור הישראלי, שחקר אותה חקירה נגרית, ואמרה כי היא איננה מאמינה לו, ומבקשת לברוק כמו עיניה את